

Danıştay 15. Daire Başkanlığı
2015/6014 E., T. 04/10/2016
MAHKEME : İdare Mahkemesi
MAHKEME : Yürütmenin Durdurulması Talebi

ÖZET: Orijinal parça yerine takılacak parçalar nedeniyle aracın başka yerinde oluşabilecek bozukluk veya hasarların karşılanması hususunda araç sahipleri ile üreticilerin karşı karşıya gelebilir. Orijinal olmayan daha önce kullanılmış ve yıpranmış yedek parçalardan dolayı oluşabilecek güvenlik riskleriyle de karşılaşılması söz konusudur. Çıkma ve sökme parçaların sigorta şirketlerince karşılanan hasar onarımlarında sigortalı ya da mağdur onayı haricinde hiçbir şekilde kullanılmamaları kişi ve kamu yararı gereğidir.

Dava, 14.05.2015 tarihli 29355 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'na ilişkin Tebliğin; "A.5. Kapsama Giren Teminat Türleri" başlıklı maddesinin "a) Maddi Zararlar Teminatı" paragrafındaki "Değer kaybının tespiti bu Genel Şart ekinde yer alan esaslara göre yapılır." cümlesi ve dolayısıyla "Ek 1. Değer Kaybı Hesaplaması"nın, "A.5. Kapsama Giren Teminat Türleri" başlıklı maddesinin "c) Sürekli Sakatlık Teminatı" paragrafının birinci cümlesinde yer alan "bu genel şart ekinde yer alan esaslara göre belirlenecek" ibaresi ve dolayısıyla "Ek:3 Sürekli Sakatlık Tazminatı Hesaplaması"nın, "ç) Destekten yoksun kalma (Ölüm) Teminatı" fıkrasındaki "bu genel şart ekinde yer alan esaslara göre belirlenecek" ibaresinin, dolayısıyla "Ek:2 Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplaması"nın, "A.6. Teminat Dışında Kalan Haller" başlıklı maddesinin a, b, c, d, i, j, k, l, n, o bentlerinin, "B.2. Tazminat ve Giderlerin Ödenmesi" başlıklı maddesinin 2.1 fıkrasının ikinci cümlesinin, 2.1 fıkrasının ikinci bendinin birinci ve ikinci cümlelerindeki "parça veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça" ibarelerinin ve üçüncü bendinin tamamının, 2.4 fıkrasındaki "Sigortalı, sigortacının göstereceği avukata gereken vekaletnameyi vermek zorundadır." ibaresinin ve "B.4. Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı" başlıklı maddesinin (b) bendinde yer alan "veya trafik kurallarının ihlali" ibaresinin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılmıştır.

Dava Konusu Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının "B.2. Tazminat ve Giderlerin Ödenmesi" başlıklı maddesinin; 2.1 fıkrasının ikinci bendinin birinci ve ikinci cümlelerindeki "parça veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça" ibarelerinin ve üçüncü bendinin tamamı yönünden;

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının B.2." Tazminat ve Giderlerin Ödenmesi" başlıklı maddesinin 2.1 bendinin ikinci paragrafında; "Hasar halinde, hasar gören parça, onarımı mümkün değilse veya eşdeğer parça veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça ile değişimine imkan yok ise orijinali ile değiştirilir. Kaza tarihine göre model yılından itibaren 3 yılı geçmeyen motorlu araçlarda hasar gören parça, onarımı mümkün değilse öncelikle orijinali ile değiştirilir, orijinal parçanın bulunmaması durumunda eşdeğer veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça ile değiştirilir. Ancak model yılından itibaren 3 yılı geçmeyen motorlu araçta hasar gören parçanın orijinal olmadığı durumda eşdeğer veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça ile değişim yapılır. Bu paragraf uygulaması sonucu araçta bir kıymet artışı meydana gelse dahi bu fark tazminat miktarından indirilemez."düzenlemesi yer almıştır.

Dava konusu düzenleme ile model yılından itibaren 3 yılı geçip/geçmeme kriteri ortaya konularak bu kritere göre aracın onarımında kullanılacak parçaların niteliği hususunda düzenlemeye gidildiği görülmektedir.

Ömrünü tamamlayan parçalar olarak, kazaya uğramış araçların onarılarak yeniden kullanıma hazır hale getirilmiş çıkma parçalar ile kazaya uğramış araçların onarım gerektirmeyen sağlam parçaları olan sökme parçalar kullanılabilir.

Orjinal parça yerine takılacak parçalar nedeniyle aracın başka yerinde oluşabilecek bozukluk veya hasarların karşılanması hususunda da araç sahipleri ile üreticilerin karşı karşıya gelmeleri söz konusu olabileceği gibi takılacak orjinal olmayan daha önce kullanılmış ve yıpranmış yedek parçadan dolayı oluşabilecek güvenlik riskleriyle de karşı karşıya kalınması söz konusu olabilecektir ki uygulamada, eşdeğer parça adı altında orijinal ya da eşdeğer parçalara göre düşük kalitede ve fiyatta olan kısaca yan sanayi denen düşük kalite parçaların kullanılması karşılaşılan bir durumdur. Bu nedenle, çıkma ve sökme parçaların sigorta şirketlerince karşılanan hasar onarımlarında sigortalı ya da mağdur onayı haricinde hiçbir şekilde kullanılmamaları kişi ve kamu yararı gereğidir.

Kaldı ki; Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 16.02.2009 tarih E:2008/2862, K:2009/682 sayılı kararında sigortalının hasarlanan parçanın 2. el çıkma parça ile değişimine zorlanamayacağı; 19.10.2009 tarih ve E.2009/3575, K:2009/6507 sayılı kararında, işletene halef olarak sorumlu tutulan sigortacının, Borçlar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca motorlu aracın neden olduğu riziko nedeniyle meydana gelen gerçek zararı gidermekle yükümlü olduğu; 01.05.2006 tarih ve E:2006/2450, K:2006/3866 sayılı kararında; davacının gerçek zararının belirlenmesi için aracın tamirinde orjinal parçalarının kullanılması ve orjinal parça değerlerinin esas alınmasının gerektiği, sigorta eksperinin tamirde kullanılmış çıkma parça kullanılması nedenine dayalı olarak zarar belirlenmesinin isabetli olmadığı içtihat edinilmiş; yine aynı Daire'nin 26.03.2013 tarih ve E:2012/13481, K:2013/4273 sayılı kararında ise; davacı ile davalı sigorta arasında aksi yönde yapılmış bir anlaşma bulunmadığı sürece sigortacının, sigortacı aracın tamiri için orijinal parça bedellerine göre zararı tazmin etmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Sigorta ilişkisinin tarafı olmayan ve doğrudan zarar gören 3. kişilerin araçlarında meydana gelen hasarın rızaları alınmaksızın çıkma parça ile değiştirilmesine imkan tanınarak mülkiyet hakkına kısıtlama getiren böyle bir düzenlemeye gidilmesi hukuka aykırıdır.

Ayrıca, dava konusu edilen düzenlemedeki 3 yaş şartının nasıl belirlendiği iderelerce ortaya konulamamıştır. Bazı araç üreticilerince 3 yıldan fazla parça garantisi verildiği de bilinen bir gerçek olduğu gibi 3 yaşını doldurmuş olmakla birlikte fazla kullanılmadığından kilometresi çok düşük ve dolayısıyla parça yıpranması az olan araçların olduğu da tabiidir.

Bu durumda dava konusu edilen Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının "B.2. Tazminat ve Giderlerin Ödenmesi" başlıklı maddesinin; 2.1 fıkrasının ikinci bendinin birinci ve ikinci cümlelerindeki "parça veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça" ibarelerinin ve üçüncü bendinin tamamında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Dava Konusu Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının "B.4. Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı" başlıklı maddesinin (b) bendinde yer alan "veya trafik kurallarının ihlali" ibaresi yönünden; Tebliğin "B.4. Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı" başlıklı maddesinde; "Sigorta sözleşmesinden veya sigorta sözleşmesine ilişkin kanun hükümlerinden doğan ve tazminat yükümlülüğünün kaldırılması veya miktarının azaltılması sonucunu doğuran haller zarar görene karşı ileri sürülemez.

Ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda sigortalıya rücu edebilir.

Sigortalıya başlıca şu nedenlerle rücu edilir:

- Tazminatı gerektiren olay, sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kasti bir hareketi veya ağır kusuru sonucunda meydana gelmiş ise,
- Tazminatı gerektiren olay, aracın ilgili mevzuat hükümlerine göre gereken ehliyetnameye sahip olmayan veya geçerliliğini yitirmiş sürücü sertifikasına sahip ya da ehliyetine geçici/sürekli el konulmuş kimseler tarafından sevk edilmesi veya trafik kurallarının ihlali sonucunda meydana gelmiş ise" düzenlemesine yer verilmiştir.

Sigortalıya rücu nedenlerini düzenleyen maddenin (a) bendinde sorumluluk için "kasıt veya ağır kusurun bulunması" şart koşulmuş iken (b) bendinde bu ayrımın yapılmadığı görülmektedir. "Trafik kurallarının ihlali" kasıt veya ağır kusur ile gerçekleşebileceği gibi, hafif kusur, kusursuz olma ve hatta meşru müdafaa halinde dahi gerçekleşebilecektir. Önceki tebliğlerde ve kanunda yer almayan dava konusu edilen ibare nedeniyle 3. kişinin zararlarını güvence altına almak için prim ödeyen sigortalının bir de trafik kuralının ihlalinde kaynaklı zararları ödemek zorunda kalacağı, her trafik ihlalinde sigortalının kusurlu olamayacağı ve dolayısıyla kendisine sigortacı tarafından rücu edilemeyeceği açıktır. Bu durumda; "veya trafik kurallarının ihlali sonucunda meydana gelmiş ise" ibaresinde ihlalin herhangi bir manevi unsuruna (kast, kusur, kusursuzluk) yer verilmemesi nedeniyle hukuka uyarlık görülmemiştir.

Kaldı ki; 02.02.2016 tarihli ve 29612 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklikle dava konusu ibarenin "veya trafik kurallarının ağır kusur ile ihlali sonucunda meydana gelmiş ise" şeklinde değiştirildiği anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle,2577 sayılı Kanunun27. Maddesindeki koşullar birlikte gerçekleşmiş bulunduğundan, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının "B.2. Tazminat ve Giderlerin Ödenmesi" başlıklı maddesinin 2.1 fıkrasının ikinci bendinin birinci ve ikinci cümlelerindeki "parça veya ömrünü tamamlamış araçlar mevzuatı kapsamındaki araçlardan elde edilen orijinal parça" ibarelerinin ve üçüncü bendinin tamamının, "B.4. Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı" başlıklı maddesinin (b) bendinde yer alan "veya trafik kurallarının ihlali" ibaresi yönünden yürütmesinin durdurulmasına bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 7 (yedi) gün içinde İdari Dava Daireleri Kurulu'na itiraz edilebileceğinin taraflara bildirilmesine, 04/10/2016 tarihinde oybirliği ile karar verildi.